

CZAKÓ GÁBOR
Újabb rémmesék

Paltyánok

Basa Gergő aldunai székely vetődött el Szépasszony szalonjába. S ha már ott volt, mesélt is.

– A mi falunkban ősidők óta viszálykodtak a Bukovinából érkezett magyarok és a bulgár eredetű paltyánok, akiket állítólag azért neveznek így, mert hajdanában danában a mi pálos rendünk horvát ága katolikussá térítette őket. Még lent Bulgáriában, de a történelem viharzása egy helyre verte őket s minket. Békében éltünk mindig, egészen az utolsó Balkán-háborúig, amikor Jugoszlávia nem csak politikailag, lélekben is szétesett.

– Mivel egy templomunk van, az előző pap úgy remélte megoldani a nemzetiségi viszályt, hogy az egyik vasárnap a misének az elejét horvátul mondta, majd a följajlás utáni részét magyarul, a másik vasárnap pedig éppen ellenkezőleg. Ennek az lett a következménye, hogy hol a magyarok, hol a paltyánok mentek a misére félidőben, s távozott ugyanakkor az állítólagos hívők másika. Aki pedig ott maradt, az konokul kusolt, amikor a másik nemzet nyelvén hangzottak az imák, énekek, válaszok. A közös szentáldozatnak egyébként nyelvi akadályja nem lett volna, mert mindannyian kicsi gyermekkorunk óta beszélünk horvátul, magyarul s a paltyánoknak az irodalmi bulgártól igencsak elfajzott nyelvén.

– No, jött pár éve a faluba egy új plébános. Mint jó pásztor, azonnal földerítette hívei gondjait-bajait.

– Eddig könnyű – dörmögte komoran Szőlősgazda.

– A plébános úr a teendőre is rájött: festett két csíkot a kórus padlójára, s kihirdette, hogy a magyarok helye ezután a zöld csík mögött lesz, a paltyánok helye a piros mögött, és szigorúan tilos kinek-kinek a másik nyelvén megszólalnia mise közben, a templom kapuját pedig csengetéskor bezáratta, és csak az áldás után nyitotta ki.

– És?

– Amióta tilos, azóta paltyán és magyar együtt imád – fejezte be történetét Basa Gergő.

A törvény xe

Szépasszony társaságának legszűkebb körében választás idején sem folyt politikai vita, mivel mindenki az ország érdekére szokott szavazni a multik ellenében, ráadásul

döntésében a jó ízlés is segítette. A téma mindazonáltal föl-fölbukkant, akár a történelem, az élet tanítómestere.

Rezesorrú Drámaíró boldogult úrfi korában jogot hallgatott, midőn éppen virágkorát élte a szocialista rémállam.

– Történt, talán az 1962-es választás alkalmából...

Szőlősgazda süteményes tányérját egyetlen almáspitével az asztal fölé nyújtotta:

– Válasszatok!

Mosolyok emlékeztek a népi és demokratikus választásokra. Rezesorrú Drámaíró folytatta.

– Diákként többedmagammal beosztottak az egyik választási bizottságba, amely a vasúti kocsmában működött. Feladatunk a mozgó urnák cipeléséből állott, egyébként rexeztünk késő éjszakáig, amikor a bizottság a megmaradt szavazócédulákat behajította a többi közé, és számolni kezdett. Rögtön kiderült, hogy fölöslegesen zaklattuk a távolmaradókat. Egyszer az elnök fölkiáltott: Idehallgassatok! Olvasta a szavazócédulát: Le vagytok szarva! Miután kiröhögtek magukat, betették az igenlő szavazatok közé. – Harmadnap megkérdeztem a dolgról államjog professzoromat. Ő így válaszolt: mivel a „le vagytok szarva” kifejezésben az x nem szerepel, a bizottság elnöke helyesen járt el, tekintve, hogy a törvény szerint az számít nemleges szavazatnak, amelyen a jelölt neve alatti karikába a választó x-et írt.

Becsület, az

Zsózsika néni gondnok vala az aggok házában, ahol kemény munkát végzett a reája szorult szegény idősök szolgálatában; még fájront után is nehéz szatyrokat cipelt hazafelé, esőben, hóban, fagyban, teli zsírral, liszttel, mosószerekkel. Egy családi összefojetelen közéleti nyilatkozatot tett: a politikában mindenki lop, csal, hazudik.

A hallgatóság feje billegett erre meg arra. Erről Szőlősgazda szemtanúi vallomást tett Szépasszony szalonjában.

– Te, Zsózsikám, ilyent nem szoktál tenni? – kérdezte Pali, az asszonyság ágyastársa ravaszul hunyorítva.

– Tudod jól, Palikám – emelte föl hangját Zsózsika –, hogy én soha. Én soha életemben nem loptam, nem csaltam, nem hazudtam!

Erre ittak, majd ettek, s megint ittak. Másra terelődött a szó, nevezetesen arra, hogy Zsózsika néni elsejétől nyugdíjba vonult, s nem sétáltathatta többé a dolgos nagy szatyrárt az öregek otthonába oda, s leginkább vissza. Meg is kérdezte szomszédasszonyát:

– Mondd, Arankám, sokba kerül mostanában a vásárlás a boltban?

Szajkó néni

Rezesorrú Drámaíró decsi szagoshoz jutott. Szaladt vele rögtön Szépasszonyhoz, s mutatta a finom ínýtársaságnak: föléledt egy ezer éves nagy bor, s megdőlt a gonosz babona, miszerint az ősi honi borfajták nem valók a mai világ poharaiba.

A decsi szagos pedig aranylott, keringőzött, illatozott a kristálypoharakban.

Rezesorrú Drámaíró lelkében ezenközben fogócskázta a régi emlékek; alig tudott választani közöttük.

– Gyerekkoromban járt hozzánk Szajkó néni. Kedves, írástudatlan, komoly életet élő cigányasszony, öt gyermekét mind taníttatta. Némi ellenszolgáltatásért segített meszelni, mosni, s elvágta a csirke nyakát. Édesanyámmal, aki fényképész volt, bizalmas viszonyt alakított ki; anyám az egyik Szajkó leánynak, Ilikének, a bérmakeresztanyaságát is elvállalta. Nos, ennek az atyafiságossá vált kapcsolatnak a melegénél kérdezte meg egyszer Szajkó néni: mondja, Bözsikém, mit kell mondani a sötétkamrában, hogy előjőjön a kép? Anyám azt felelte: semmit. Válaszát Szajkó néni a súlyos bizalmatlanság jelenék minősítette, és hosszú időre elmaradt tőlünk.

Rémweöeres

Rezesorrú Drámaíró – többek közt – arról volt nevezetes, hogy ifjúkorában is csak múló náthaként érintette meg a költhetnék szele. Meglehet persze, hogy veleszületett csapodársága nem engedte lehorgonyozni a verselés műzsái mellé; neki Kalliopé, Erato, Euterpe mellett a tánc, a zene, a történetírás, sőt a csillagászat ihlető istennője is kellett, s a díszes hölgykoszorú egészét a színpadon remélte meghódítani, s persze hódolni előttük. Bármelyiküket érte támadás, azonnal fölhorkant.

Egy műzsátlan társaságból érkezett, holmi filozóf-összejövételről, ahol a megjelent szakférfiak kemény szavakkal illették a költészetet mint olyant, s különösen a magyart, mondván, hogy József Attila, Ady, Babits csupa butuska széplélek volt, semmi eredeti gondolat nem született a kobakjukban.

Rezesorrú Drámaíró erre hozzájuk vágta: ti nyelvfilozofáltok? Arany, Petőfi és Weöres Sándor egy egész országot tanít a mai napig értelmesen beszélni! Greifenstein Jóska legendás decsi kékfrankosából kellett erőt merítenie, hogy megnyugodjék.

– Mire jó ez nekik? – tudakolta Szépasszony.

Rezesorrú Drámaíró poharát a ház úrnőjére emelte, s belekezdett egy régi történetbe:

– Weöres Sándort hajdan megtámadta egy ifjú költő títán, s lenullázta egy folyóiratban. Nem sokkal az eset után, vagy harminc éve, Sanyikával nyilvános interjút készítettem Sebő Ferencék táncházában, a Kassák-klubban. Megkérdeztem az esetről a költőt. A maga sajátos, csipogó hangján ezt válaszolta: Tudod, eddig néhányan ismerték az én nevemet, ezután majd ezét a fiúét is megismerik...

Dicsértessék a Szabadság!

A vénasszonyok októberi nyarán Ősz Hírlapíró Szent István dédunokájának, Skóciai Szent Kálmánnak napján bácsikájára emlékezett. Kálmán bácsi, népszerű nevén Musszó, deklasszálódván villanyszerelőként az uralkodó osztályba került az 1948 utáni forgatagban. Öccse, Laci mélyebbre süllyedt nála: nevet változtatott, és a járási tanács elnöki székébe üledett.

– A szocializmus volt az első olyan társadalom, amelyben mindenki elfele igyekezett az uralkodó osztályból – bölcsekedett Rezesorrú Drámaíró a hagyomány-kejtőjének, mivel erősen köhögött.

– Musszó tata élvezte a villanyszerelést, szeretett a kampós lábavassal fölmászni a villanyoszlopokra – folytatta történetét Ősz Hírlapíró. – Amúgy hallgatag, egyesek szerint komor ember volt; legjobban cigarettája társaságában múlatta az időt. Tízet is elfüstölt, midőn a templom előtt várta feleségét, és a szentmise végét. Történt, hogy egyszer a községházára vitte a számlát. Nem talált ügyintézőt sehol, mindenki a nagyteremben hallgatta a járási elvtársakat. Musszó belépett. Minden szem feléje fordult, az öklök magasba emelkedtek, ahogy akkor illett:

– Szabadság!

Musszó végigmérte őket, s visszaköszönt:

– Dicsértessék a Jézus Krisztus!

– Ki ez az örült? – kérdezte a járási párttitkár.

– A bátyám – felelte Laci bácsi.

Titok

– Az emberi lélekhez nem sokat értek, nagyságos aszszonyom, pedig kora gyermekkorom óta tanulmányozom – jelentette ki a billencs sofőrje, miután a Szépasszony által rendelt kerti földet járművéből a megfelelő helyre bocsátotta. Nem adta magyarázatát hirtelen fölszólamlásának. Vagy azért nem, mert a számla kiállításával kezdett foglalatoskodni, vagy azért nem, mert enlelkébe sem látott bele.

A rigók, cinkék és verebek azonnal a friss földhalomra lebbentek, hogy megvizsgálják.

Az amatőr lélekbúvár folytatta előadását.

– A minap egy piros Ford cikázott mellettem. Mint utóbb kiderült, egy ugyanolyan színű hajú nő vezette. Irányjelzés nélkül csapott az egyik sávból a másikba, akár a pacsirta. Persze hiába remélte, hogy előbbre jut: „a mindig a másik sáv gyorsabb” törvény alapján végig a látótávolságomon belül maradt. Itt tessék aláírni! – Az ősz által szorgalmasan küldött leveleket félresöpörte a kerti asztalon. A számlatömböt Szépasszony elé tolta, majd folytatta történetét. – Nos, a zebrahoz érve megállt a mellette ha-

ladó zöld Fiat, mire ő azonnal kivágott, és bizony elcsapta azt a kisfiút, akit a Fiat átengedett. A gyerek úgy repült a levegőben, akár egy nagykabát. Szerencsére forgott, így földet érve nem lett belőle palacsinta, hanem továbbgurult. A piros Ford meg söpört volna tovább, de tíz méterrel odébb már elakadt. Éppen a gyerek mellett, akihez kiugrált a többi sofőr, meg a járókelők is rögtön odasereglettek. A nő félig-meddig kimászott kocsija ablakán – ekkor mindenki megcsodálhatta a haja színét – és úgy kiabált: nem én voltam, nem én voltam!

RESTÁR SÁNDOR

gondolat-tömbök

*1. rendszeressé teszem
maradék eszem
fölfűzöm a gondolattömböket*

*2. kár hogy nem nagyobb
ez a szoba
messzebbre is ülhetnének egymástól*

*3. már megint egy értelmetlen nap
egy értelmetlen élet
szerves részeg-része*

csakazértis

*nem valaki ellen
hanem valakiért
szól a valami
szól a miért*

*szól a csakazértis
amiben nincsen ha
meg – lehetett volna
csak a hit – csak a mégis*

*– ahol elférek én is
a szív melegében
egyszerűbb az éden*

követlek

Ibolyának

*ötven év felett a szerelem
már nem hódítás ízű
nem posvány-dagonya
ahová bölcsődből kiszorulva
becsörtetsz – mint vadkan
nem méz-ízű ragacs
s mégis leragadsz
nem tartozol sehova
mégis maradsz
követlek*